

Trh a trhový mechanizmus, trh statkov

ZE PI Prednáška 3.

Ing. Zuzana Staníková, PhD.

Trh

- ▶ je miesto, kde dochádza k výmene statkov medzi jednotlivými ekonomickými subjektmi vrátane procesu, pri ktorom predávajúci a kupujúci vzájomne reagujú pri určení ceny.

▶ VIRTUÁLNY TRH

Funkcie trhu v ekonomickom systéme

- Integračná funkcia
- Stimulačná funkcia
- Regulačná funkcia

Formy a typy trhov

Z územného hľadiska:

- miestny trh (oblastný, regionálny)
- národný trh
- medzinárodný a svetový trh
- trh integračných zoskupení

Z hľadiska predmetu kúpy a predaja:

- trh tovarov a služieb
- trh výrobných faktorov
- finančný trh

**Podľa počtu
sledovaných
tovarov:**

- čiastkový trh
- agregátny trh

**Podľa stupňa
organizovanosti:**

- organizované trhy
- neorganizované trhy

Organizované trhy

Burza New York

Rybí trh Tokyo

**Z hľadiska
podmienok pre
fungovanie
komponentov
trhu:**

- voľný trh
- regulovaný trh

**Na základe
súlady so
zákonodarstvom:**

- legálny trh
- nelegálny trh
(čierny trh)

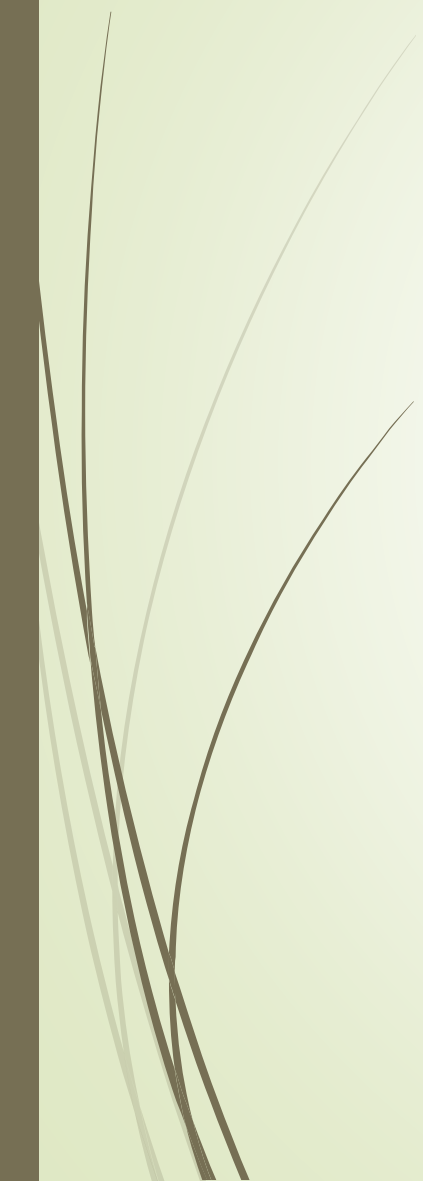
Trhový mechanizmus

- ▶ je súhrn procesov a vzťahov, ktoré vedú k vzájomnej koordinácii slobodných rozhodnutí jednotlivých ekonomických subjektov o výrobe a spotrebe, pri ktorých je cena tovaru základným nositeľom informácií.

Hlavné prvky trhového mechanizmu:

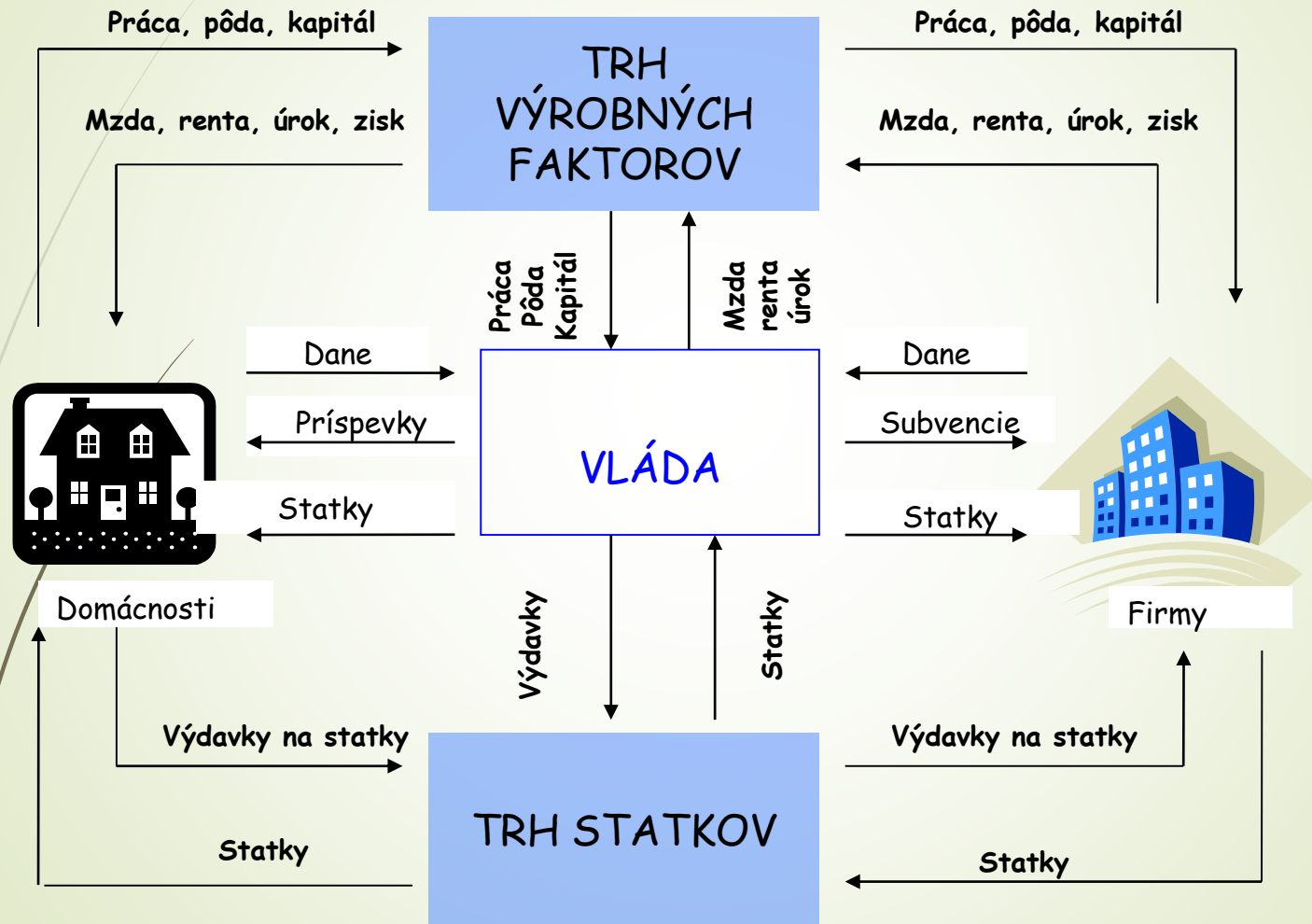
- trhové subjekty
 - trhová konkurencia
 - dopyt
 - ponuka
 - trhová cena
-

Trhové subjekty:

- Domácnosti
 - Firmy
 - Štát
-

Model ekonomického kolobehu

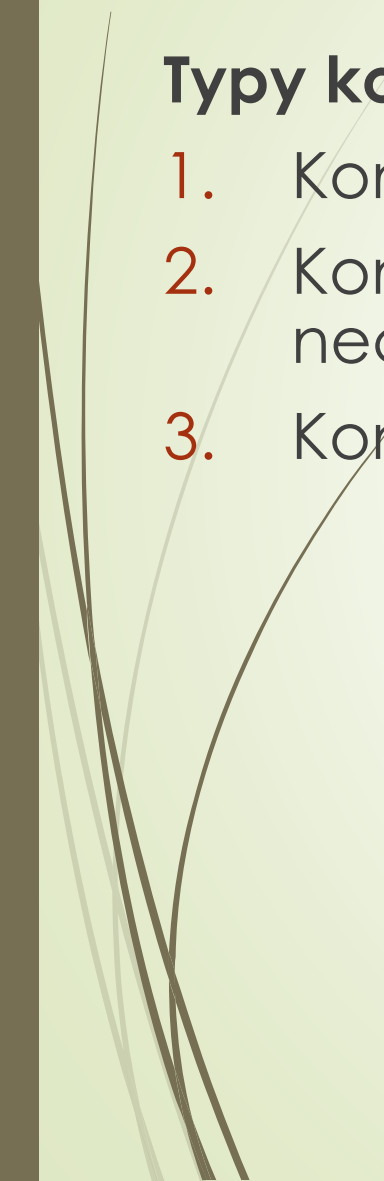

Trhová konkurencia

- ▶ je proces, v ktorom sa stretávajú rôzne záujmy rôznych subjektov trhu
-

Typy konkurencie:

1. Konkurencia medzi ponukou a dopytom
 2. Konkurencia na strane ponuky cenová a necenová
 3. Konkurencia na strane dopytu
-

Podľa podmienok, ktoré majú výrobcovia na trhu:

- dokonalá konkurencia

- nedokonalá konkurencia:
 - monopol
 - oligopol
 - monopolistická konkurencia

Zlyhania trhu:

- trhová sila
- externality
- neschopnosť samotného trhu podnecovať výrobu verejných statkov
- sociálna nerovnosť

TRH STATKOV

Dve strany trhu

```
graph TD; A[Dve strany trhu] --> B[kupujúci  
||  
Dopyt]; A --> C[predávajúci  
||  
Ponuka];
```

kupujúci

Dopyt

predávajúci

Ponuka

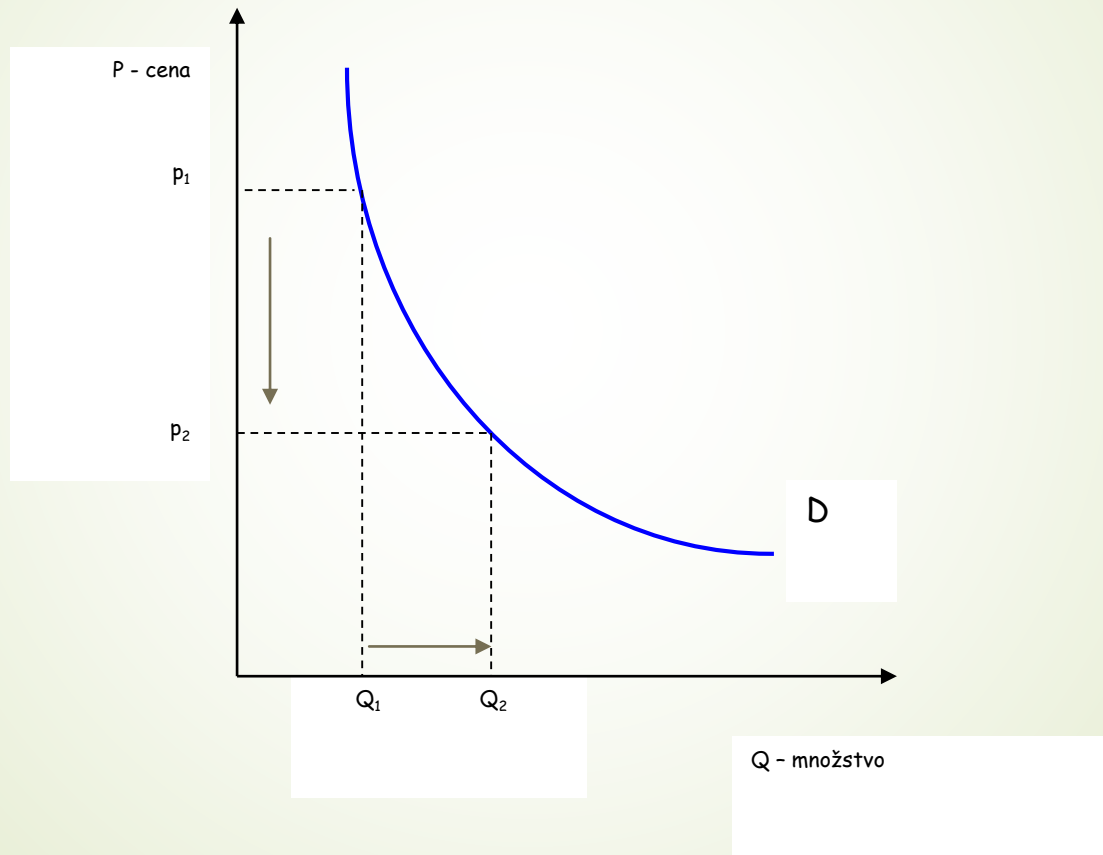
DOPYT

- **Dopyt vyjadruje aké množstvo statku sú kupujúci ochotní a schopní kúpiť v závislosti od ceny.**

Rozlišujeme:

- **Individuálny dopyt** - dopyt jedného kupujúceho po určitom druhu statku.
- **Trhový dopyt** ako súčet individuálnych dopytov po danom statku.
- **Agregátny dopyt** ako súčet dopytov na všetkých čiastkových trhoch.

Grafické vyjadrenie - krivka dopytu

Zákon dopytu:

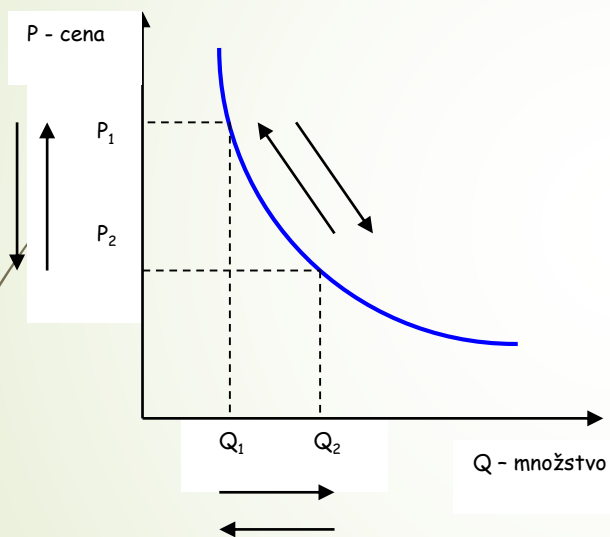
- S rastom ceny (*ceteris paribus*) dopytované množstvo klesá.
- Dopyt ovplyvňuje:
 - substitučný efekt
 - príjmový efekt

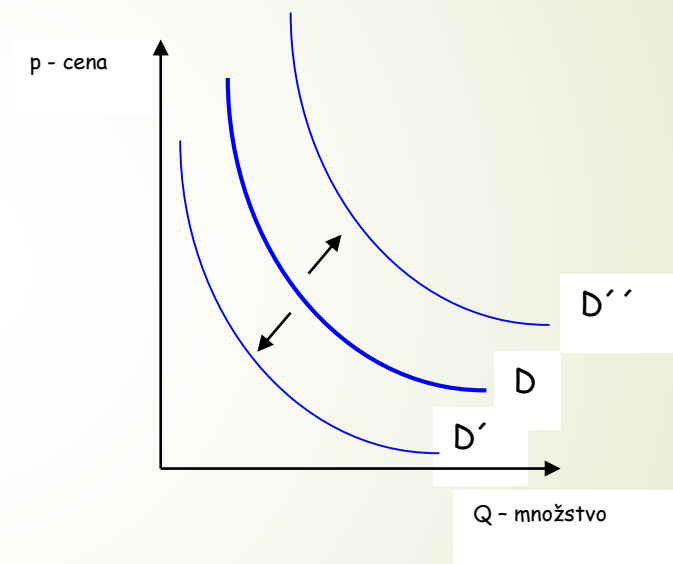
Zmena dopytovaného množstva a zmena dopytu

- **Zmena dopytovaného množstva** sa vzťahuje len na pohyby pozdĺž krivky dopytu. Dopytované množstvo sa mení vtedy, keď sa zmení cena vlastného statku.
- **Zmena dopytu** predstavuje zmenu polohy celej krivky dopytu v dôsledku iných faktorov ako je cena vlastného statku.

Zmena dopytovaného množstva

Zmena dopytu

Faktory ovplyvňujúce dopyt - determinanty dopytu:

- **priemerný príjem domácností (veľkosť dôchodku)** - veľkosť dôchodku limituje spotrebu domácností. Rozlišujeme:
 - **NORMÁLNE STATKY** ⇒ kladná závislosť
 - **INFERIORNE (podradné) STATKY** ⇒ záporná závislosť

rozsah trhu alebo počet domácností

- počty a vek kupujúcich
- cena a dostupnosť relevantných statkov
 - substitúty
 - komplementy

-
- ▶ **preferencie a chute**
 - ▶ **očekávanía, nádeje a vyhliadky do budúcnosti, najmä zmeny v budúcich cenách a príjmoch**

PONUKA

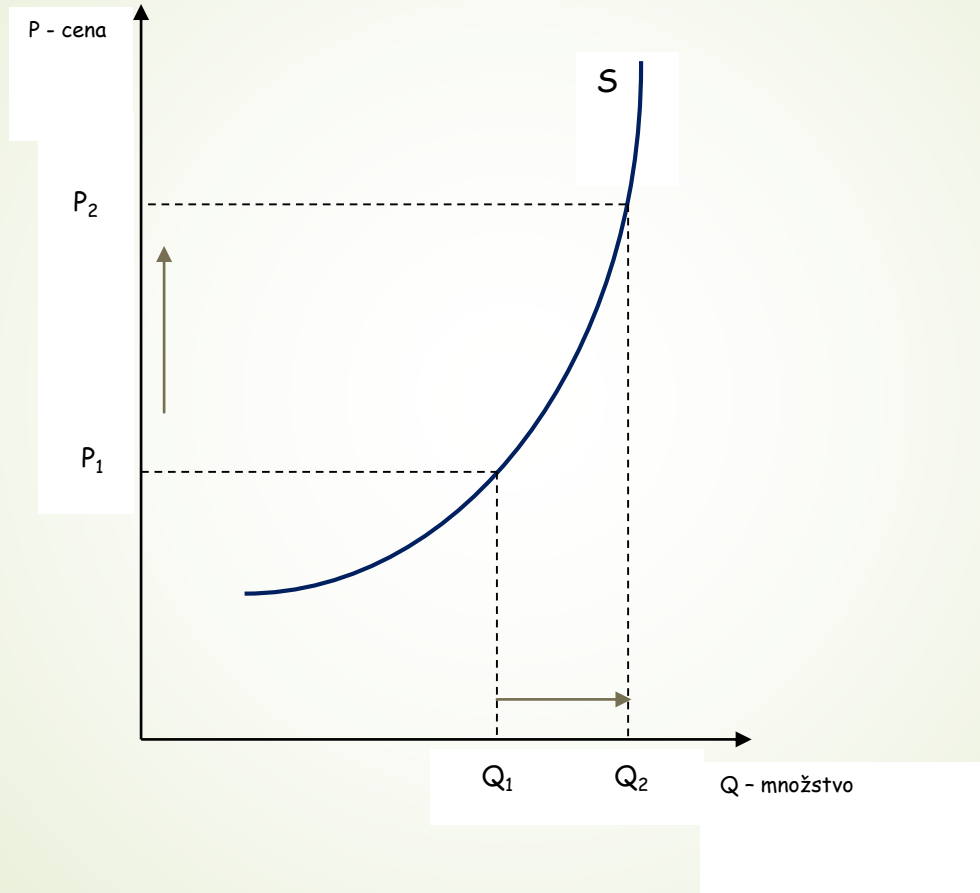

- ▶ vyjadruje množstvo statkov, ktoré sú predávajúci ochotní a schopní predať v určitom časovom období za danú cenu.

Rozlišujeme:

- **Individuálnu ponuku** - ponuka jedného výrobcu.
- **Trhovú ponuku**, ktorá je daná súčtom individuálnych ponúk jednotlivých výrobcov.
- **Agregátnu ponuku**, ktorá je daná súčtom ponúk na všetkých čiastkových trhoch.

Grafickým znázornením funkcie ponuky je krivka ponuky

-
- **Zákon rastúcej ponuky** – s rastom ceny ponúkané množstvo stúpa.

Faktory spôsobujúce posun krivky ponuky - determinanty ponuky

- ceny vstupov (výrobných faktorov)
- ceny alternatívnych statkov
- technológia

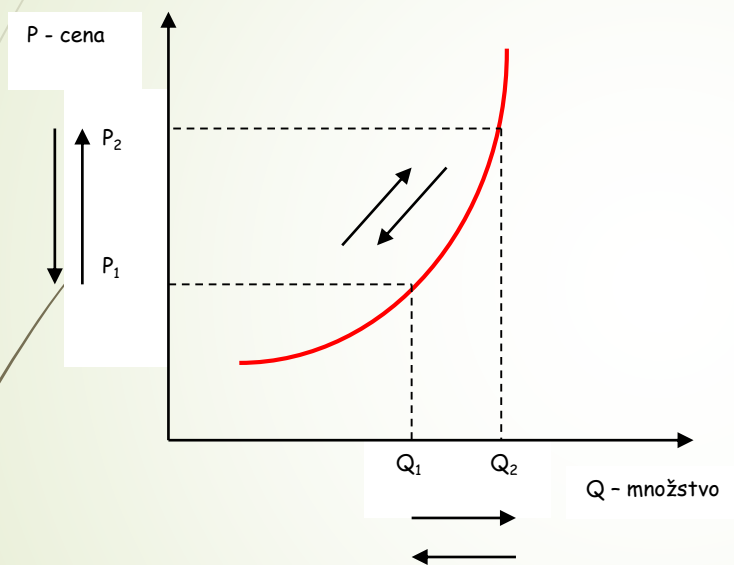
-
- **Počet predávajúcich**
 - **Očakávania a nádeje**
 - **Dane, subvencie a regulácie**

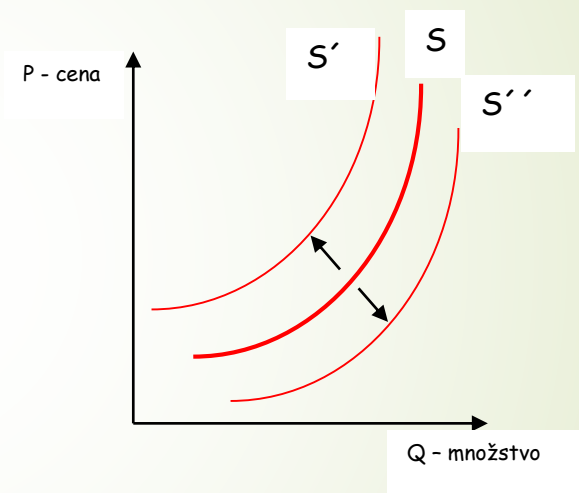
Zmena ponúkaného množstva a zmena ponuky

- **Zmena ponúkaného množstva** sa vzťahuje len na pohyby pozdĺž krivky ponuky. Tieto pohyby spôsobuje zmena ceny vlastného statku.
- **Zmena ponuky** predstavuje zmenu polohy celej krivky ponuky v dôsledku iných faktorov ako je cena vlastného statku.

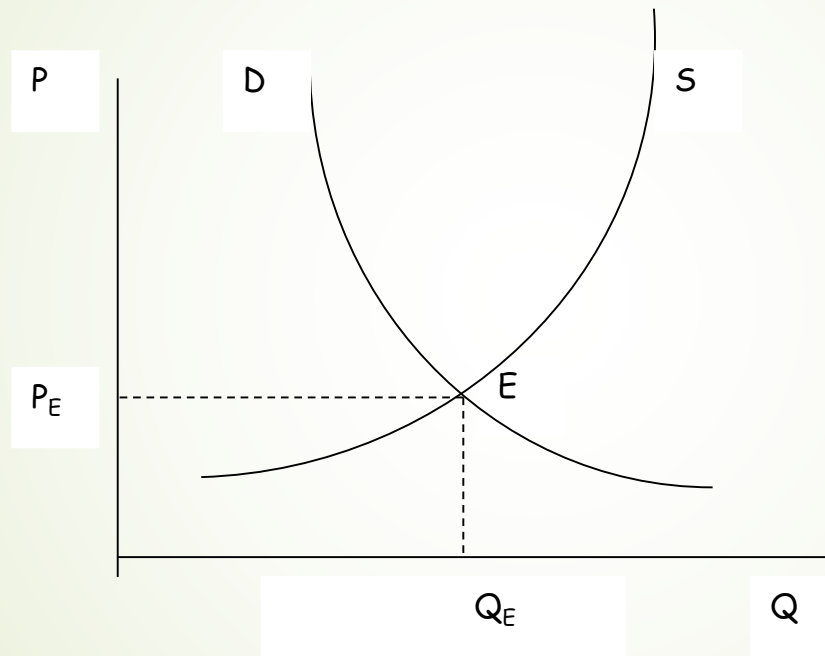
Zmena ponúkaného množstva

Zmena ponuky

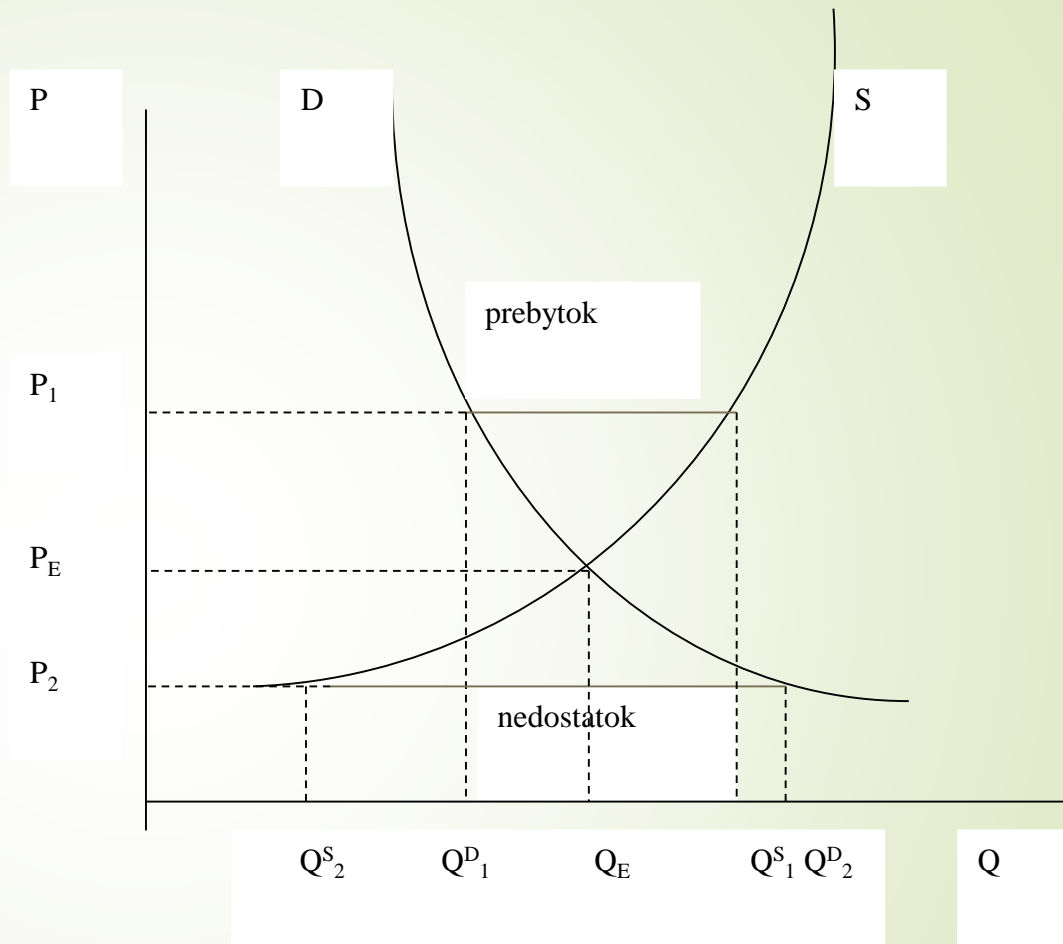

Proces tvorby rovnovážnej ceny - rovnováha ponuky a dopytu

Kontrola cien:

- **Prebytok** \Rightarrow
Minimálna cena
(cenový prah)
- **Nedostatok** \Rightarrow
Maximálna cena
(cenový strop)

Zdroje:

STANÍKOVÁ, Z.: Ekónómia - cvičebnica, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

KUCHARČÍKOVÁ, A., HOLKOVÁ, B., KOZUBÍKOVÁ, Z., STANÍKOVÁ, Z., TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie - cvičebnica, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

KUCHARČÍKOVÁ, A., TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie pre informatikov, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

LISÝ, J. a kol.: Ekónómia v novej ekonomike, 1. vydanie, IURA EDITION, Bratislava 2005

PARKIN, M.: Macroeconomics, 11 th edition, Pearson Education Limited, UK, 2014

SCHILLER, B. R.: Makroekonomie, 1. vydanie, Computer Press, Brno 2004

Tento študijný materiál vznikol v rámci riešenia projektu:

„Kvalitné vzdelávanie s podporou inovatívnych foriem, kvalitného výskumu a medzinárodnej spolupráce – úspešný absolvent pre potreby praxe“

ITMS: 26110230090

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

